Vrtec Najdihojca

Gorazdova ulica 6

1000 Ljubljana

Slovenija

E-naslov: vrtec@najdihojca.si

Tel.: +386 1 515 59 20

Klaudija Remškar

univ. dipl. ped in prof. soc., vzg. pred. otrok

E-naslov: klaudija.remskar@najdihojca.si

SPODBUDNO UČNO OKOLJE PO PROGRAMU »KORAK ZA KORAKOM«

PODSTICAJNO OBRAZOVNO OKRUŽENJE PO PROGRAMU »KORAK PO KORAK«

SUPPORTIVE LEARNING ENVIRONMENT ACCORDING TO THE »STEP BY STEP« PROGRAM

Povzetek

Prispevek obravnava pomen spodbudnega učnega okolja v predšolskem obdobju, s poudarkom na programu Korak za korakom, ki temelji na konstruktivističnih načelih in spodbuja otroka kot aktivnega soustvarjalca učenja. Predstavljena so teoretična izhodišča, kazalniki kakovosti po Jurman (2020) ter praktični primeri vzpostavitve različnih kotičkov v skupini otrok, starih od 3 do 4 let. Evalvacija je pokazala pozitivne učinke na otrokovo aktivnost, počutje in pripadnost skupini, kar potrjuje pomembnost kakovostnega in prilagodljivega učnega okolja za optimalen razvoj otrok. Prispevek izpostavlja tudi pomen vključevanja otrok v načrtovanje dejavnosti ter predlaga nadaljnje longitudinalne spremljave učinkov takšnega pristopa in vključevanje sodobnih digitalnih ter inkluzivnih vsebin.

Ključne besede: spodbudno učno okolje, predšolska vzgoja, *Korak za korakom*, kotički, otrokovo raziskovanje, vloga vzgojitelja

Rezime

Rad se bavi značajem podsticajnog obrazovnog okruženja u periodu ranog detinjstva, s posebnim osvrtom na program *Korak po korak*, koji se zasniva na konstruktivističkim principima i podstiče dete kao aktivnog saučesnika u procesu učenja. Predstavljena su teorijska polazišta, indikatori kvaliteta prema Jurman (2020), kao i praktični primeri uspostavljanja različitih centara aktivnosti u grupi dece uzrasta od 3 do 4 godine. Evaluacija je pokazala pozitivne efekte na dečiju aktivnost, dobrobit i osećaj pripadnosti grupi, što potvrđuje značaj kvalitetnog i fleksibilnog obrazovnog okruženja za optimalan razvoj dece. Rad takođe ističe značaj uključivanja dece u planiranje aktivnosti i predlaže dalja longitudinalna praćenja efekata ovakvog pristupa, kao i integraciju savremenih digitalnih i inkluzivnih sadržaja.

Ključne reči: podsticajno obrazovno okruženje, predškolsko vaspitanje, Korak po korak, centri aktivnosti, dečje istraživanje, uloga vaspitača

Summary

This paper explores the importance of a stimulating learning environment in early childhood education, focusing on the Step by Step program, based on constructivist principles that encourage children as active participants in learning. It presents a theoretical framework with selected quality indicators (Jurman, 2020) and practical examples of learning corners for children aged 3 to 4 years. The evaluation showed positive effects on children's activity, well-being, and sense of belonging. The paper highlights the importance of involving children in activity planning and suggests further research on the long-term effects of such approaches, including the integration of digital and inclusive content.

Keywords:stimulating learning environment, early childhood education, Step by Step, learning corners, child's exploration, role of the preschool teacher

Uvod

Učno okolje ima ključno vlogo pri učenju in razvoju otrok v predšolskem obdobju. V sodobnih pedagoških pristopih je vse bolj poudarjena pomembnost okolja, ki spodbuja otrokovo aktivnost, samostojnost, sodelovanje in kritično mišljenje. Ena izmed metod, ki v ospredje postavlja prav otroku prijazno in spodbudno učno okolje, je program Korak za korakom, ki se v Sloveniji izvaja od leta 1994.

Program temelji na pedagoških načelih, ki poudarjajo otrokovo vlogo kot aktivnega soustvarjalca lastnega učenja, pomembnost individualizacije ter sodelovanja med otroki, vzgojitelji in starši. Doslej so raziskave pokazale, da spodbudno učno okolje pomembno vpliva na otrokovo motivacijo za učenje, razvoj socialnih veščin in samostojnosti (Marjanovič Umek 2001 in Vonta 2005).

Namen prispevka je predstaviti teoretična izhodišča ter kazalnike kakovosti pri oblikovanju spodbudnega učnega okolja po programu Korak za korakom ter prikazati praktične primere iz vrtčevske prakse.

Učno okolje

Spodbudno učno okolje je prostor, kjer se otrok počuti varno, sprejeto in spoštovano ter ima možnost aktivnega raziskovanja in učenja. Kot pravi Vygotsky (1978), otrok najbolje napreduje v tako imenovani coni proximalnega razvoja, kjer ob podpori odraslih ali vrstnikov dosega višjo raven znanja in spretnosti, kot bi jo sam. Ključno pri tem je ravno okolje, ki omogoča sodelovanje, pogovor, raziskovanje in igro.

Program Korak za korakom temelji na načelih konstruktivistične pedagogike, kjer je otrok aktiven udeleženec v procesu učenja, vzgojitelj pa ima vlogo spodbujevalca, opazovalca in usmerjevalca. Poudarek je na individualizaciji, upoštevanju otrokovih interesov ter vključevanju otrok v načrtovanje in evalvacijo dejavnosti.

Kazalniki kakovosti spodbudnega učnega okolja

Pedagog mora zagotoviti:

- dobro počutje otrok, pripadnost in spoštovanje – spodbuja svobodno izražanje,
- varno, pregledno, zanimivo in inkluzivno fizično okolje, organizirano v smiselne interesne kotičke z dostopnimi in raznolikimi gradivi,
- okolje, ki gradi občutek pripadnosti, sodelovanje in demokratične vrednote, pri čemer upošteva individualne zmožnosti (Jurman 2020).

Ključna načela programa Korak za korakom:

- Otroci so aktivni soustvarjalci svojega učenja.
- Okolje je prilagojeno otrokovim interesom, potrebam in razvojnim zmožnostim.
- Vzgojitelji spodbujajo otrokovo samostojnost, kritično mišljenje in reševanje problemov.
- Poudarek je na sodelovalnem učenju in komunikaciji.
- Starši so enakovredni partnerji v vzgojno-izobraževalnem procesu (ISSA 2020).

Ta načela se odražajo v organizaciji prostora, načinu izvajanja dejavnosti, vlogi odraslega in načinu komuniciranja z otroki.

V programu Korak za korakom je prostor organiziran v tematske kotičke. Vzgojitelj skrbi, da so kotički urejeni, privlačni in varni, materiali pa redno dopolnjeni glede na interese otrok.

Prostor mora biti fleksibilen in omogočati spremembe glede na aktualne dejavnosti in projekte.

V nadaljevanju predstavljam centre aktivnosti – kotičke, v skupini otrok, starih od 3 do 4 let.

Knjižni kotiček

Knjižni kotiček sem oblikovala skladno z načeli in kazalniki kakovosti po Jurman (2020), s poudarkom na ustvarjanju spodbudnega, varnega in zanimivega prostora, ki otrokom omogoča raziskovanje, samostojnost ter občutek pripadnosti. V okviru projekta za razvoj govora sem otrokom ponudila različne slikanice, zgodbice, revije ter možnost, da prinesejo svojo knjigo, se umaknejo v kotiček in sodelujejo pri branju ter pripovedovanju. Otroci so sodelovali pri dejavnostih, kot so bralna značka, bralni nahrbtnik, branje na prostem, dramatizacije in obisk knjižnice. Razumevanje prebranega smo preverjali z risanjem, pripovedovanjem in delovnimi listi.

Omenjene dejavnosti so prispevale k spodbujanju ljubezni do knjige, bogatile so besedišče in razvijale govorne spretnosti otrok.

Opazila sem napredek pri govoru in izražanju otrok, tudi pri tujejezičnih otrocih, ter večje zanimanje za knjige. Tudi tujejezični otroci so napredovali v slovenščini. Na podlagi dobrih rezultatov načrtujem nadgradnjo kotička z obiskom mestne knjižnice, povabilom pisatelja ter raziskovanjem, kako nastane knjiga.

Digitalni kotiček

Z otroki smo pripravili kotiček in izbrali sredstva, ki omogočajo varno, zanimivo in razvojno spodbudno spoznavanje digitalnega sveta. Kotiček je otrokom omogočal preizkušanje različnih digitalnih sredstev, kot so tablica, projektor, ActiveFloor, aplikacije in robotki, ter jih seznanjal z osnovami kodiranja brez računalnika. Otroci so se igrali tudi z odsluženimi tipkovnicami in napravami, pri čemer sem spodbujala svobodno izražanje, ustvarjalnost in spoštovanje do idej vsakega posameznika. Poseben poudarek sem namenila varni in odgovorni uporabi tehnologije ter krepitvi fine motorike, vizualne percepcije in logičnega mišljenja skozi interaktivne dejavnosti.

Otroci so izkazali veliko zanimanje za digitalne vsebine in uspešno sodelovali pri nalogah, zato načrtujem nadgradnjo kotička z novimi aplikacijami in vsebinami ter izvedbo delavnic za starše, kjer bom predstavila načine, kako lahko doma podprejo varno in spodbudno digitalno učenje.

Naravoslovni kotiček

Kotiček smo oblikovali kot nadgradnjo jesenskega obiska gozda, kjer so otroci nabrali različne naravne in jesenske plodove. Skupaj z otroki smo uredili kotiček, pri čemer sem upoštevala njihove ideje ter jih spodbudila k aktivnemu sodelovanju in svobodnemu

izražanju. Otroci so v kotičku razvrščali in prirejali plodove, spoznavali drevesne vrste, tehtali naravne predmete ter ustvarjali vzorce, s čimer sem jim omogočila raziskovanje, učenje in samostojno delo v varnem in spodbudnem okolju. Ko je zanimanje za kotiček nekoliko upadlo, sem ga skupaj z otroki nadgradila z dodatnimi materiali, kot so tehtnice, pincete, žlice in podlage za razvrščanje, kar je otrokom omogočilo nove izzive in priložnosti za raziskovanje. Naravne materiale smo vključili tudi v dejavnosti ob Erasmus dnevu, ki je potekal na prostem in pri ustvarjalnih nalogah, kjer so otroci primerjali teksturo plodov in oblikovali izdelke.

Kotiček bomo sproti dopolnjevali z vsebinami, povezanimi z drugimi letnimi časi, saj želim otrokom omogočiti celovito naravoslovno izkušnjo skozi vse leto.

Ustvarjalni kotiček

Pri načrtovanju kotička sem upoštevala ideje otrok ter jih spodbudila k sodelovanju pri njegovi ureditvi, s čimer sem okrepila njihov občutek pripadnosti in participacije. Ker sva s sodelavko opazili, da vsi otroci še ne obvladajo risanja glavonožca in pravilnega rokovanja s škarjami, sva kotiček opremili s škarjami, flomastri, barvicami, kredami, voščenkami in drugimi ustvarjalnimi materiali, ki so bili otrokom ves čas na voljo.

Otroci so ob ustvarjalnih dejavnostih razvijali fino motoriko, estetski čut, domišljijo in samoiniciativnost, postopno pa so začeli pisati črke, zapisovati imena in ustvarjati lastne izdelke. Kotiček je predstavljal tudi prostor za umik, kjer so se otroci sproščeno izražali in ustvarjali po lastnih zamislih.

Načrtujem, da bomo kotiček nadgradili z novimi materiali in orodji, ki bodo še naprej spodbujali ustvarjalnost in ročne spretnosti otrok.

Zaključek

Oblikovanje spodbudnega učnega okolja v skladu s programom Korak za korakom ter kazalniki kakovosti po Jurman (2020) se je v praksi izkazalo za izjemno pomembno in učinkovito pri spodbujanju otrokovega aktivnega učenja, samostojnosti, sodelovanja ter razvoja različnih kompetenc. Evalvacija vzpostavljenih kotičkov v skupini otrok, starih od 3 do 4 let, je pokazala, da so takšna okolja otrokom omogočila več priložnosti za samostojno raziskovanje, izražanje lastnih idej, razvijanje jezikovnih, socialnih, motoričnih in kognitivnih spretnosti ter krepila njihovo pripadnost skupini.

Ugotavljam, da imajo kotički, oblikovani po načelih programa Korak za korakom, pomemben vpliv na otrokovo počutje in aktivnost, saj otroci lažje izražajo svoja mnenja, ideje in čustva. Posebej pomembno se je izkazalo vključevanje otrok v načrtovanje kotičkov, saj to krepi občutek odgovornosti, soustvarjalnosti in pripadnosti skupini.

Ugotovitve potrjujejo spoznanja iz raziskav Vonta (2005), Marjanovič Umek (2001) ter ISEP (2009), ki poudarjajo pomen kakovostnega, odprtega in prilagodljivega učnega okolja za

optimalen razvoj otrok. Lastna praksa je pokazala, da program Korak za korakom z jasno zastavljenimi načeli in kakovostnimi kazalniki predstavlja učinkovit model za oblikovanje vzgojno-izobraževalnega okolja, ki spodbuja celostni razvoj predšolskega otroka. V prihodnje bi bilo smiselno načrtovati še več longitudinalnih spremljav učinkov takšnega pristopa ter preučiti možnosti vključevanja elementov digitalne pismenosti in inkluzivnosti v skladu z izzivi sodobne družbe.

Literatura

- ISEP. (2009). *International Step by Step Early Childhood Education Program – Evaluation Report*. International Step by Step Association.
- ISSA. (2020). Moj reflektivni dnevnik: ISSA pedagoška področja kakovosti. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Jurman, J. (2020). *Kazalniki kakovosti programa Korak za korakom v vrtcu*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Marjanovič Umek, L. (2001). Govorno-jezikovne kompetence predšolskih otrok. V L. Marjanovič Umek (ur.), *Razvojna psihologija otrok in mladostnikov* (str. 285–306). Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vonta, T. (2005). *Pomen kakovostnega učnega okolja v predšolskem obdobju*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.